

น้ำมันบัวบก: แนวทางการส่งเสริมกลุ่มอาชีพเพื่อธุรกิจชุมชน
กรณีศึกษา กลุ่มสตรีบ้านไทรเพหาญ หมู่ที่ 15 ตำบลท่าซื่น
อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช*

BUA BOK OIL: GUIDELINES FOR PROMOTING THE OCCUPATIONAL
GROUP TO THE BUSINESS COMMUNITY. A CASE STUDY BAN
SAIPAYHAN WOMEN'S GROUP VILLAGE NO.15 THAKHEUN
SUB - DISTRICT THA SALA DISTRICT NAKHON SI THAMMARAT
PROVINCE THAILAND

สุดารัตน์ เอียดเหตุ

Sudarat Aiadhet

จิตติมา ดำรงวัฒนะ

Jittima Damrongwattana

อุดมศักดิ์ เดโชชัย

Udomsak Dechochai

เดโช ข่าน้ำแก้ว

Daycho Khaenamkaew

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

Nakhon Si Thammarat Rajabhat University, Thailand

เจียร ชูหนู

Chian Chunu

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkomrajavidyalaya University, Thailand

E-mail: nong_sudarat@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาพัฒนาการเกิดกลุ่มอาชีพเพื่อธุรกิจชุมชน กรณีศึกษา: กลุ่มสตรีแม่บ้านไทรเพหาญหมู่ที่ 15 ตำบลท่าซื่น อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช 2) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาของกลุ่มอาชีพเพื่อธุรกิจชุมชน กรณีศึกษา: กลุ่มสตรีแม่บ้านไทรเพหาญ หมู่ที่ 15 ตำบลท่าซื่น อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช และ 3) เพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมกลุ่มอาชีพเพื่อธุรกิจชุมชน กรณีศึกษา: กลุ่มสตรีแม่บ้านไทรเพหาญ หมู่ที่ 15 ตำบลท่าซื่น อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ

* Received 29 February 2020; Revised 28 June 2020; Accepted 29 June 2020

เป็นการศึกษาเอกสาร และสัมภาษณ์มีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ซึ่งเป็นตัวแทนกลุ่มน้ำมันไบบัวบกสตรีแม่บ้านไทรเพหาญ และผู้ส่งเสริมกลุ่มน้ำมันไบบัวบกสตรีแม่บ้านไทรเพหาญ แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ประกอบด้วย 1) กลุ่มทำน้ำมันไบบัวบก และ 2) ผู้ส่งเสริมกลุ่มทำน้ำมันไบบัวบก จำนวนทั้งหมด 12 คน ซึ่งทั้งหมดเป็นผู้มีความรู้ในเรื่องแปรรูปน้ำมันไบบัวบก และผู้ส่งเสริมกลุ่มน้ำมันไบบัวบก มีระยะเวลา 5 ปีขึ้นไป โดยนำมาวิเคราะห์เชิงเนื้อหาและสรุปเป็นภาพรวมผลการวิจัยพบว่า 1) พัฒนาการการเกิดกลุ่มอาชีพเพื่อธุรกิจชุมชน มี 4 ขั้นตอน คือ 1.1) ขั้นตอนก่อตัวของกลุ่ม 1.2) ขั้นตอนดำเนินการปฏิบัติ 1.3) ขั้นตอนการขยายตัวของกลุ่ม และ 1.4) ขั้นตอนความสามัคคี 2) สภาพปัญหาของกลุ่มอาชีพเพื่อธุรกิจชุมชน มี 4 ด้าน ได้แก่ 2.1) ด้านการผลิต 2.2) ด้านบรรจุภัณฑ์ 2.3) ด้านการส่งเสริมการตลาด และ 2.4) ด้านการตลาด 3) แนวทางการส่งเสริมกลุ่มอาชีพเพื่อธุรกิจชุมชน มี 4 ด้าน ได้แก่ 3.1) ด้านการผลิต 3.2) ด้านบรรจุภัณฑ์ 3.3) ด้านการส่งเสริมการตลาด และ 3.4) ด้านการตลาด

คำสำคัญ: น้ำมันบัวบก, แนวทางการส่งเสริม, กลุ่มอาชีพ, ธุรกิจชุมชน

Abstract

The objectives of this research article were: 1) to study development of the occupational group of the business community; A case study Ban Saipayhan women group, Village No.15, Thakheun Sub-district, Tha Sala District, Nakhon Si Thammarat Province, 2) to study the problems of the occupational group for the business community; A case study Ban Saipayhan women group, Village No.15, Thakheun Sub-district, Tha Sala District, Nakhon Si Thammarat Province, and 3) to study the guidelines for promoting the profession to the business community; A case study Ban Saipayhan women group, Village No.15, Thakheun Sub-district, Tha Sala District, Nakhon Si Thammarat Province. This research was qualitative research conducted by documents study and specific sampling interviews. The sample were selected from women's Bua Bok Oil makers of Bansaipayhan. The sample were divided into 2 groups: 1) a group of Bua Bok Oil makers, and 2) a group of Bua Bok Oil supporters. The sample were 12 persons. The sample were the persons who well known about Bua Bok Oil process more than 5 years. The data was analyzed and summarized to cast an overview and found that: 1) The development of the occupational group for the business community consisted with four steps: 1.1) establishing a group, 1.2) operation

processing, 1.3) expanding group, and 4) harmonizing. 2) The problems of the occupational Group for the business community, there were several problems following: 2.1) production, 2.2) packaging, 2.3) promotion, and 2.4) marketing. 3) The guidelines for promoting the occupation group to the business community such as 3.1) production, 3.2) packaging, 3.3) promotion, and 3.4) marketing.

Keywords: Bua Bok oil, Promoting Guideline, Occupation Group, Business Community

บทนำ

ธุรกิจชุมชนเป็นรูปแบบการดำเนินการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนที่เอื้อกับชาวบ้าน ดำรงชีวิตได้มั่นคง และเข้มแข็ง ความสำเร็จของธุรกิจชุมชนมิใช่จะทำให้ได้ง่ายดายต้องอาศัยความร่วมมือของคนในชุมชน ธุรกิจ ชุมชนเน้นเรื่องการบริหารจัดการเป็นกิจการสร้างรายได้ รูปแบบหนึ่งที่มีขนาดเล็กกว่าวิสาหกิจขนาดย่อม โดยผลผลิตจะเกิดจากสินทรัพย์ชุมชน ความรู้ ภูมิปัญญาดั้งเดิม ทักษะฝีมือ วัฒนธรรม ธรรมชาติหรืออื่น ๆ ที่เป็น พื้นบ้านมีรูปแบบการจัดการสมัยใหม่โดยคนในชุมชน เป็นกิจการของคนในชุมชน ธุรกิจชุมชนเป็นแนวทางหนึ่งในการยกระดับรายได้ชีวิตความเป็นอยู่และคุณภาพชีวิตของชาวบ้าน หรือเกษตรกรในชนบทที่เป็นคนส่วนใหญ่ของประเทศ แต่เป็นกลุ่มคนที่ยากจนที่สุดของประเทศ หากกลุ่มชาวบ้านหรือกลุ่มเกษตรกรเหล่านี้มีรายได้สูงขึ้นจะส่งผลกระทบต่อภาวะเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ โดยในการประกอบธุรกิจชุมชนควรมุ่งเน้นสร้างความเข้มแข็งของชุมชนส่งเสริมให้เกิดเศรษฐกิจชุมชนแบบพึ่งตนเองใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัตถุดิบในชุมชน โดยคนในชุมชนเพื่อคนในชุมชน อย่างไรก็ตามได้มีการศึกษาเกี่ยวกับศักยภาพธุรกิจชุมชนใน และพบแนวทางการการพัฒนาธุรกิจชุมชนให้ประสบความสำเร็จ โดยต้องเริ่มจากการสร้างฐานรากที่แข็งแกร่งในความเป็นผู้ประกอบการให้กับธุรกิจชุมชน จัดโครงสร้างให้แข็งแกร่งก่อนสร้างส่วนอื่น ๆ ปรับกระบวนการคิดและทัศนคติของผู้ประกอบการ พัฒนาระบบการจัดการจัดการ โดยเน้นด้านการตลาดและการเงิน และมีการสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง (ขวัญฤดี ตันตระบัณฑิตย์, 2551)

เมื่อกล่าวถึงปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดความสำเร็จของการจัดการธุรกิจชุมชน ได้แก่ 1) ความเข้าใจของสมาชิก จะต้องเข้าใจในความแตกต่าง ขอบเขต และข้อจำกัดของกลุ่มที่จัดตั้งขึ้น 2) ความต้องการและเป้าหมายของธุรกิจชุมชน ซึ่งบางชุมชนอาจทำการผลิตแค่พออยู่พอกิน รูปแบบของกลุ่มอาจเป็นเพียงกลุ่มเพื่อการผลิต เช่น กลุ่มทำนา หรือกลุ่มเลี้ยงสัตว์ บางชุมชนอาจมีเป้าหมาย คือ กำไร เพื่อนำกำไรมายกระดับชีวิตความเป็นอยู่ของ สมาชิกให้ดีขึ้น 3) เงินทุน เพราะเงินทุนเป็นปัจจัยหนึ่งที่กำหนดความสำเร็จของธุรกิจชุมชน ดังนั้น

การดำเนินธุรกิจชุมชนจึงควรเริ่มจากกิจกรรมเล็กไปใหญ่ค่อย ๆ สะสมเงินทุนจากชุมชน เพื่อสร้างความแข็งแกร่งให้เกิดกับธุรกิจ การรวมทุนที่เล็กกลั่น้อยอาจเข้ากันไปชุมชนอาจสามารถระดมทุนในรูปของสหกรณ์หรือบริษัทก็ได้ 4) ทรัพยากรบุคคล ซึ่งบุคคลประหลาดนี้จะต้องมีความรู้ความสามารถ ทั้งด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นและวิทยาการใหม่ ๆ ทั้งนี้ จะต้องเป็นคนที่รักงานของชุมชน ชอบงานท้าทาย มีความเสียสละ ไม่หวังผลตอบแทนมากเกินไป และ 5) การมีส่วนร่วมของชุมชน เป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดในการจัดตั้งธุรกิจชุมชน ถ้าสมาชิกไม่ร่วมมือธุรกิจชุมชนก็เกิดขึ้นไม่ได้ โดยที่สมาชิกควรมี 4 ร่วม คือ ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมทำ และร่วมรับผิดชอบ (ธนาวิทย์ บัวผ้าย, 2563) อาชีพถือเป็นปัจจัยสำคัญในการดำเนินชีวิตของมนุษย์ในสังคม เพราะคุณภาพชีวิตของคนจะดี หรือไม่ดีจะขึ้นอยู่กับอาชีพที่ยึดถือปฏิบัติในแต่ละวันแต่ละเดือน แต่ละปี คนในชุมชนจะมีคุณภาพชีวิตที่ไม่เจ็บไม่ป่วยไม่ยากจน จะต้องมีการกระทำหรือมีอาชีพได้กระทำในแต่ละวัน ชุมชนจึงจะเกิดความเข้มแข็ง และมั่นคง ตลอดทั้งไม่เกิดปัญหาสังคมในด้านอื่น ๆ ตามมาอีก แนวทางการส่งเสริมอาชีพเป็นการสร้างโอกาสให้ประชาชนในชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในแนวทางการพัฒนา โดยผ่านทางกระบวนการส่งเสริมชักนำ การสนับสนุนให้ประชาชนเข้ามามีบทบาทในการเรียนรู้ การริเริ่มในการคิด ร่วมกำหนดแนวทางในการพัฒนาร่วมแก้ไขและวางแผนปฏิบัติ รวมทั้งมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือทรัพยากรทางการบริหารตลอดจนอำนาจในการตัดสินใจในการกำหนดกิจกรรมแนวทางการดำเนินกิจกรรมของตนเองให้เกิดขึ้นภายในชุมชนด้วยความเต็มใจ (ชฎาพร ไชยศรี, 2552)

ซึ่งกลุ่มน้ำมันบัวบก เมื่อกล่าวถึงสรรพคุณใบบัวบก คือ เป็นไม้ล้มลุก อายุหลายปี เลื้อยแผ่ไปตามพื้นดิน ชอบที่ชื้นแฉะ แตกรากฝอยตามข้อ ประกอบด้วยสาระสำคัญหลายอย่างด้วยกัน เช่น บราโมไซ บรามิโมไซ มาดิแคสโซไซ เป็นไกลโคไซด์ที่มีฤทธิ์ต้านการอักเสบ กรดมาดิแคสซิกโทอะมิน (วิตามินบี 1) โรโบฟลาวิน (วิตามินบี 2) ไพริดอกซิน (วิตามินบี 6) วิตามินเคแอสพาเรตกลูตาเมต ซีรีน ทรีโอนีนอนินไลซีนฮีสทีดิน แมกนีเซียม แคลเซียม โซเดียม สารไตรเตอเพนอยด์จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการสร้างคอลลาเจน ซึ่งเปรียบเสมือนร่างแหที่ประกอบกันเป็นโครงสร้างของเซลล์ในส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย และยังเป็นผนังที่หุ้มล้อมรอบหลอดเลือดอีกด้วย ดังนั้น ใบบัวบกจึงสามารถลดความดันเลือดได้เนื่องจากจะช่วยเพิ่มความยืดหยุ่นให้แก่เส้นเลือด (ณัฐฐา พรอำนาจ, 2555) กลุ่มอาชีพบ้านไทรเพหาญ พื้นที่บ้านไทรเพหาญ หมู่ที่ 15 ตำบลท่าซิ่น อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นพื้นที่มีต้นไม้ใหญ่เยอะจึงทำให้มีความชื้นมาก และเป็นพื้นที่มีสวนยางพารามาก จึงทำให้มีพืชใบบัวบกมากในพื้นที่บ้านไทรเพหาญ กลุ่มสตรีแม่บ้านไทรเพหาญได้จัดทำน้ำมันใบบัวบกขึ้นเพื่อเป็นการส่งเสริมการหารายได้ให้แก่ชุมชน และเป็นการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ ทำให้สมาชิกในหมู่บ้านมีความสามัคคีตัวต่อกันสร้างกลุ่มอาชีพภายในชุมชนขึ้น ดังนั้น จากความสภาพวิถีของคนในชุมชนที่มีความจำเป็นต้องแสวงหารายได้เข้าสู่ครอบครัว และชุมชน ทำให้มีการรวมกลุ่มสตรีที่จะผลิตผลิตภัณฑ์น้ำมันใบบัวบกขึ้นร่วมกัน และศึกษา

สภาพปัญหาในการทำน้ำมันไบบิวบิก ตลอดจนแนวทางการส่งเสริมกลุ่มอาชีพชุมชน เพื่อสร้างความยั่งยืนให้แก่ธุรกิจชุมชน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพัฒนาการเกิดกลุ่มอาชีพเพื่อธุรกิจชุมชน กรณีศึกษา: กลุ่มสตรีแม่บ้าน ไทรเพหาญ หมู่ที่ 15 ตำบลท่าซิ่น อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช
2. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาของกลุ่มอาชีพเพื่อธุรกิจชุมชน กรณีศึกษา: กลุ่มสตรีแม่บ้าน ไทรเพหาญ หมู่ที่ 15 ตำบลท่าซิ่น อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช
3. เพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมกลุ่มอาชีพเพื่อธุรกิจชุมชน กรณีศึกษา: กลุ่มสตรีแม่บ้าน ไทรเพหาญ หมู่ที่ 15 ตำบลท่าซิ่น อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง น้ำมันไบบิวบิก: แนวทางการส่งเสริมกลุ่มอาชีพเพื่อธุรกิจชุมชน กรณีศึกษา กลุ่มสตรีบ้านไทรเพหาญ หมู่ที่ 15 ตำบลท่าซิ่น อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นการศึกษาเอกสาร และสัมภาษณ์มีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง โดยผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัยในแต่ละขั้นตอนของการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. ขอบเขต

1.1 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Information) การสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อศึกษาพัฒนาการเกิดกลุ่มอาชีพเพื่อธุรกิจชุมชนฯ และศึกษาสภาพปัญหาของกลุ่มอาชีพเพื่อธุรกิจชุมชนฯ เพื่อวิเคราะห์แนวทางการส่งเสริมกลุ่มอาชีพเพื่อธุรกิจชุมชนฯ โดยคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ซึ่งเป็นตัวแทนกลุ่มน้ำมันไบบิวบิกสตรีแม่บ้านไทรเพหาญ และผู้ส่งเสริมกลุ่มน้ำมันไบบิวบิกสตรีแม่บ้านไทรเพหาญ แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ประกอบด้วย 1) กลุ่มทำน้ำมันไบบิวบิก และ 2) ผู้ส่งเสริมกลุ่มทำน้ำมันไบบิวบิก ซึ่งทั้งหมดเป็นผู้มีความรู้ในเรื่องแปรรูปน้ำมันไบบิวบิก และผู้ส่งเสริมกลุ่มน้ำมันไบบิวบิก มีระยะเวลา 5 ปีขึ้นไป

1.2 ด้านเนื้อหา ได้แก่ จากเอกสารชั้นปฐมภูมิ (Primary Sources) คือ เอกสาร ตำรางานวิจัย วิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้องกับไบบิวบิก และทุติยภูมิ (Secondary Sources) คือ ข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต บทความ ตำรา คัดสำเนาจากรายงานการวิจัยหรือบทความตามเว็บไซต์

1.3 ด้านสถานที่ คือ กลุ่มสตรีบ้านไทรเพหาญ หมู่ที่ 15 ตำบลท่าซิ่น อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ โดยเชิงคุณภาพใช้แบบสัมภาษณ์ซึ่งให้ผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ด้านไบบิวบิกฯ และผู้ส่งเสริมน้ำมันไบบิวบิกสตรีแม่บ้านไทรเพหาญ มีระยะเวลา 5 ปีขึ้นไป

ไป จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องเที่ยงตรงและครอบคลุมเนื้อหา โดยค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC ได้เท่ากับ 0.78 – 1.00 (บุญชม ศรีสะอาด, 2556) ซึ่งผู้วิจัยใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้าด้านข้อมูลเพื่อสร้างความน่าเชื่อถือของงานวิจัย คือ นำไปทดลองใช้กับกลุ่มอื่นที่ไม่ใช่ตัวอย่าง จำนวน 30 คน และได้หาค่าความเชื่อมั่นสัมประสิทธิ์แอลฟา (Cronbach, L. J., 1990) เท่ากับ 0.97 และจัดทำแบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์ แบ่งเป็น 3 ตอน คือ 1) ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน 2) สภาพปัญหาและพัฒนาการเกิดกลุ่มอาชีพเพื่อธุรกิจชุมชนฯ และ 3) แนวทางการส่งเสริมกลุ่มอาชีพเพื่อธุรกิจชุมชนฯ นำบทสนทนาที่ได้มาวิเคราะห์โดยใช้วิธี Content Analysis และสรุปผลโดยภาพรวม

3. การเก็บข้อมูล คือ ผู้วิจัยเก็บแบบสัมภาษณ์ด้วยตนเอง โดยแบ่งวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลออกเป็น 3 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ระยะที่ 2 สภาพปัญหาและพัฒนาการเกิดกลุ่มอาชีพเพื่อธุรกิจชุมชนฯ ระยะที่ 3 วิเคราะห์แนวทางการส่งเสริมกลุ่มอาชีพเพื่อธุรกิจชุมชนฯ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล คือ เชิงคุณภาพด้วยสถิติคำร้อยละ โดยใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) และสรุปเป็นภาพรวม

ผลการวิจัย

พัฒนาการการเกิดกลุ่มอาชีพเพื่อธุรกิจชุมชน พบว่า มี 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นตอนตัวของกลุ่ม การจัดตั้งกลุ่มสตรีเกิดขึ้นในปี พ.ศ. 2558 เกิดจากการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาที่กำลังเผชิญอยู่จากปัญหาราคายางพาราที่ตกต่ำ ทำให้รายได้ไม่เพียงพอในการดำรงชีวิตอยากมีอาชีพเสริมมาช่วยเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัว จึงคิดทำน้ำมันไบบิวกขึ้นมาเนื่องจากมีความรู้และมีวัตถุดิบพร้อม 2) ขั้นตอนดำเนินการปฏิบัติ ซึ่งหลังจากที่พูดคุยร่วมกันได้เกิดรวมตัวกันจัดตั้งกลุ่ม มีการพูดคุยตกลงกัน และมีการวางแผน วางกฎระเบียบและวางแนวทางในการทำงานของกลุ่มรวมตัวกันตั้งกลุ่มสตรีบ้านไทรเพหาหาญ วางแนวทางการทำงานแยกตามที่หน้าการปฏิบัติงาน แบ่งปันหน้าที่ความรับผิดชอบความถนัดของแต่ละคน แล้วจึงลงมือทำน้ำมันไบบิวก 3) ขั้นตอนการขยายตัวของกลุ่ม เมื่อรวมกลุ่มแล้วเริ่มทำน้ำมันไบบิวกขายได้รับการตอบรับจากลูกค้า จึงได้มีการขยายตัวโดยเพิ่มมีการผลิตเพิ่มขึ้น เมื่อกลุ่มมีการเจริญเติบโตมีการขยายการผลิตของกลุ่มมีการระดมทรัพยากรการผลิตจากภายในและภายนอกชุมชน ผลที่ได้รับ คือ มีการตอบรับจากลูกค้า เมื่อซื้อไปใช้แล้วกลับมาซื้อใหม่ และมีการซื้อไปฝากญาติ ๆ ด้วย และ 4) ด้านขั้นตอนสามัคคี กลุ่มสตรีบ้านไทรเพหาหาญมีความสามัคคี และเข้มแข็งเนื่องจากสมาชิกส่วนใหญ่เป็นคนในครอบครัวทุกคนในกลุ่มมีความรักใคร่กลมเกลียวกัน คือ ช่วยกันคิด ช่วยกันทำ จนทำให้งานกลุ่มสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการ โดยหลังจากกลุ่มมีความเข้มแข็งแล้ว จึงมีความคิดที่จะทำเป็นสินค้า OTOP ของชุมชน

โดยการรับสมาชิกเพิ่มขึ้นมีการติดต่อประสานงานกับกลุ่มจากภายนอก เพื่อนำสินค้าไปขาย หรือเพื่อหาวัตถุดิบในการผลิตต่อไป

ภาพที่ 1 ใบบวบที่ใช้ในการผลิตน้ำมันบวบ

ภาพที่ 2 น้ำมันบวบ

สภาพปัญหาของกลุ่มอาชีพเพื่อธุรกิจชุมชน พบว่า มี 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการผลิต ทางกลุ่มมีปัญหาในด้านการผลิต เนื่องจากเครื่องมือที่ใช้ไม่มีความทันสมัย ขาดงบประมาณ ทำให้ผลิตออกมาช้า นอกจากนี้แล้วยังมีปัญหาเกี่ยวกับวัตถุดิบ ซึ่งในบางช่วงขาดแคลนวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิต ทำให้ต้องซื้อวัตถุดิบมาจากภายนอกชุมชน 2) ด้านบรรจุภัณฑ์ ยังไม่สวยงาม รูปทรงไม่ทันสมัย ฉลากไม่สวยงาม ทางกลุ่มมีแนวคิดที่จะเปลี่ยนบรรจุภัณฑ์รูปแบบใหม่ ให้เป็นขวดพลาสติกใส แล้วติดฉลากบรรจุภัณฑ์ ระบุวันเดือนปีผลิต สถานที่ผลิต และสรรพคุณ ภาพของน้ำมันใบบวบให้ครบถ้วน 3) ด้านการส่งเสริมการตลาด เป็นการส่งเสริมการขายที่มุ่งสู่ผู้บริโภค เพื่อจูงใจให้เกิดการซื้อจำนวนมากขึ้น ตัดสินใจซื้อได้รวดเร็วหรือเกิดความต้องการที่จะทดลองใช้สินค้า เช่น การโฆษณา การประชาสัมพันธ์ โปรโมชัน และ 4) ด้านการตลาด ยังมีตลาดรองรับที่ไม่แน่นอน กลุ่มผู้ผลิตเป็นเพียงกลุ่มเล็ก ๆ ยังไม่ที่รู้จักอย่างแพร่หลาย

แนวทางการส่งเสริมกลุ่มอาชีพเพื่อธุรกิจชุมชน พบว่า มี 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการผลิต การส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนโดยการสนับสนุนงบประมาณในการผลิตให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการผลิต ให้กลุ่มมีโอกาสขยายมีการกระจายสินค้าให้กว้างขวางมากขึ้น ส่งเสริมพัฒนาการเรียนให้ประชาชนเข้ามีส่วนร่วม เพื่อให้กลุ่มมีความเข้มแข็ง ให้ทุกคนในชุมชนเข้ามาส่วนร่วมในการผลิต เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนให้เข้มแข็งยิ่งขึ้น 2) ด้านบรรจุภัณฑ์ ควรมีการออกแบบการใช้สี และการจัดองค์ประกอบศิลป์ นอกจากนี้ยังต้องมีการทำแบบร่างบรรจุภัณฑ์ (Idea Sketch) และพัฒนาแบบร่างให้ออกมาเป็นบรรจุภัณฑ์ต้นแบบที่สามารถใช้งานได้จริง เพื่อหาข้อบกพร่องและข้อดีข้อเสียจากการใช้งานจริงก่อนจะนำเข้าสู่กระบวนการผลิตและนำออกสู่ตลาด 3) ด้านการส่งเสริมการตลาด มีการบริหารจัดการ และขยายตัวสินค้าให้กว้างขวางมากขึ้น และเป็นที่ยูจก มีการประชาสัมพันธ์แหล่งผลิตเพื่อให้เป็นที่รู้จักมากยิ่งขึ้น และมีการส่งเสริมการตลาดในรูปแบบการขายผ่านสื่ออินเทอร์เน็ต สื่อออนไลน์ต่าง ๆ มีตัวแทนจำหน่าย สนับสนุนให้เป็นสินค้าประจำตำบล และ 4) ด้านการตลาด มีการทำการตลาดแบบใหม่ การสร้างนโยบายการตลาดที่ประสบความสำเร็จและการค้นหาโอกาสในการขายสินค้า

และบริการและนำเสนอข้อมูลข่าวสาร การนำเทคนิคและกลยุทธ์ในการทำการตลาดออนไลน์ การโฆษณา การประชาสัมพันธ์ และการสร้างแบรนด์ให้เป็นที่รู้จักมากขึ้น

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาเรื่อง น้ำมันบัวบก: แนวทางการส่งเสริมกลุ่มอาชีพเพื่อธุรกิจชุมชน กรณีศึกษา กลุ่มสตรีบ้านไทรเพหาญ หมู่ที่ 15 ตำบลท่าซิ่น อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช พบประเด็นที่น่าสนใจ คือพัฒนาการเกิดกลุ่มอาชีพเพื่อธุรกิจชุมชนฯ สภาพปัญหาของกลุ่มอาชีพเพื่อธุรกิจชุมชนฯ และแนวทางการส่งเสริมกลุ่มอาชีพเพื่อธุรกิจชุมชนฯ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

พัฒนาการการเกิดกลุ่มอาชีพเพื่อธุรกิจชุมชนฯ ไม่พบงานวิจัยที่สามารถเปรียบเทียบกัน ได้โดยตรง แต่มีงานวิจัยที่ใกล้เคียงกัน คือ งานวิจัยของ อภิสรา ชุ่มจิตร ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาศักยภาพการจัดการธุรกิจชุมชน กรณีศึกษา: ตำบลคลองเคียน อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชนและธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม บ้านเจ้าชรัว มีศักยภาพการจัดการธุรกิจชุมชน ได้แก่ 1) การบริหารและการจัดการ มีการกำหนดวัตถุประสงค์ เพื่อเป็นการสร้างรายได้เสริมและเพื่อเป็นการรวมกลุ่มอาชีพของคนในชุมชนผลิตสินค้า โดยใช้ความรู้ ความสามารถ ความร่วมมือกันของคนในชุมชนและจากการถ่ายทอดวิชาการความรู้ เทคนิคงานฝีมือต่าง ๆ ของแกนนำกลุ่มพัฒนาฝีมือ 2) การผลิตสมาชิกจะเป็นผู้ผลิตสินค้าประเภทงานฝีมือ ตามชนิด รูปแบบ ขนาด สีส้น และวัสดุในการผลิตที่แกนนำกลุ่มพัฒนาฝีมือกำหนดขึ้น และผลิตตามที่ลูกค้าสั่งซื้อ กระบวนการผลิตไม่ซับซ้อนมากนัก แต่ต้องใช้เวลาและความประณีตเพื่อให้มีความสวยงามมากที่สุด 3) การตลาด ลักษณะลูกค้าของกลุ่มแบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ 3.1) ผลิตตามคำสั่งซื้อของลูกค้า 3.2) ผลิตเพื่อวางจำหน่ายตามงานเทศกาลต่าง ๆ 3.3) ผลิตเพื่อฝากขายตามร้านขายของที่ระลึก และลูกค้ากลุ่มเป้าหมาย คือ กลุ่มแม่บ้านที่มีอำนาจในการซื้อสูง 3.4) การเงินและการลงทุน สร้างรายได้เสริมแก่สมาชิกได้ คนละประมาณ 4,000 - 5,000 บาทต่อเดือน 3.5) ผู้นำมีประสบการณ์ด้านงานฝีมือมีความตั้งใจทำงานเพื่อส่วนรวม มีเครือข่ายในการประสานงาน มีความรู้ความสามารถ เสียสละเวลาส่วนตัว และมีความรับผิดชอบในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย และมีความกระตือรือร้น 3.6) คณะกรรมการกลุ่มมีจำนวนทั้งสิ้น 7 คน ประกอบด้วย ประธานกลุ่ม รองประธานกลุ่ม กรรมการ เหนรัญญิก ประชาสัมพันธ์ และเลขานุการ 3.7) การมีส่วนร่วมของสมาชิก สมาชิกในกลุ่มมีการร่วมมือ ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจและร่วมรับผิดชอบกัน ดีมาก 3.8) แรงงาน แกนนำกลุ่มพัฒนา 3.9) ระเบียบข้อบังคับของชุมชน 3.10) ความสัมพันธ์กิจกรรมภายนอก 3.11) สวัสดิการ ภายในกลุ่ม และ 3.12) การสร้างเครือข่าย โดยส่งเสริมให้ประชาชนหมู่บ้านใกล้เคียงสนใจหันมาผลิตสินค้า ประเภทงานฝีมือมากขึ้น และสร้างเครือข่าย

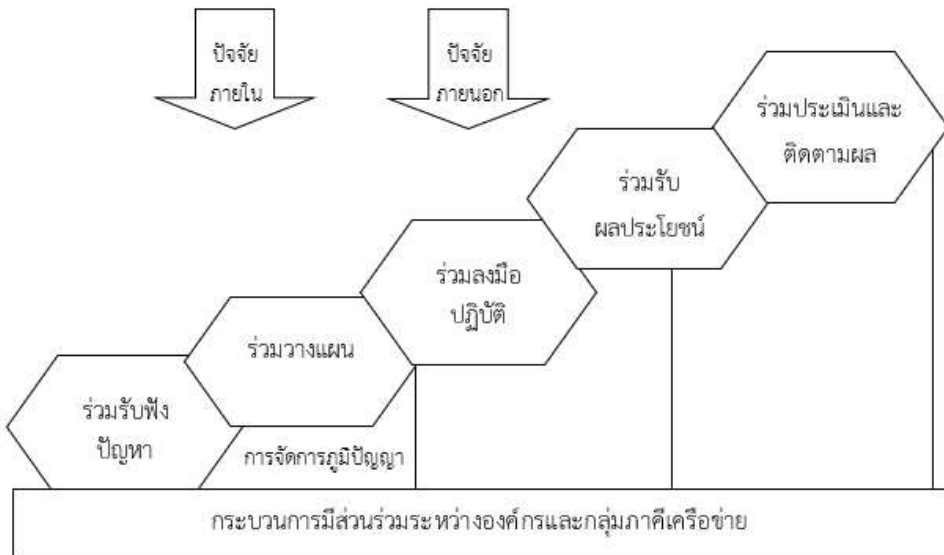
กับหน่วยงานภายนอกเพื่อเพิ่มช่องทางการจำหน่าย ได้แก่ กลุ่มสตรีตำบลกะไหล และกลุ่มสตรีจังหวัดพังงา (อภิศรา ชุ่มจิตร, 2557)

สภาพปัญหาของกลุ่มอาชีพเพื่อธุรกิจชุมชนฯ ไม่พบงานวิจัยที่สามารถเปรียบเทียบกันได้โดยตรง แต่มีงานวิจัยที่ใกล้เคียงกัน คือ งานวิจัยของ นฤมล พึ่งกิจ ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนา กลุ่มอาชีพสู่การเป็นวิสาหกิจชุมชนในเขตเทศบาลตำบลพุดเตย จังหวัดเพชรบูรณ์ ผลการวิจัยพบว่า สภาพการดำเนินงานที่มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าค่าเฉลี่ยรวม มี 5 ด้าน ได้แก่ ด้านโครงสร้างและกฎระเบียบ ด้านผู้นำกลุ่มอาชีพ ด้านสวัสดิการสมาชิกและชุมชน ด้านการเงินและบัญชี ด้านการวางแผนการดำเนินงาน ตามลำดับ ส่วนสภาพการดำเนินงานที่มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าค่าเฉลี่ยรวม มี 8 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารสมาชิกกลุ่มอาชีพ ด้านคุณภาพสินค้าหรือการบริการของกลุ่มอาชีพ ด้านการจัดการสินค้าหรือบริการ ด้านการพัฒนา กลุ่มอาชีพ ด้านผลลัพธ์การดำเนินงานกลุ่มอาชีพตามภารกิจของกลุ่มอาชีพ ด้านการบริหารการตลาด เท่ากับด้านการจัดการความรู้และข้อมูล และด้านประสิทธิภาพของการดำเนินงาน ตามลำดับ (นฤมล พึ่งกิจ, 2559)

แนวทางการส่งเสริมกลุ่มอาชีพเพื่อธุรกิจชุมชนฯ ไม่พบงานวิจัยที่สามารถเปรียบเทียบกันได้โดยตรง แต่มีงานวิจัยที่ใกล้เคียงกัน คือ งานวิจัยของ สุนงศ์ลักษณ์ ตั้งปรัชญากุล ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนา กลุ่มอาชีพชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบล โพนงาม อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มอาชีพต้องการให้มีการระดมทุนของกลุ่มและมีการสนับสนุนเงินทุนจากภายนอกที่เกี่ยวข้องเพื่อการกู้ยืมในการพัฒนา กลุ่มอาชีพ เช่น ขอรับการสนับสนุนจากสำนักงานพัฒนาชุมชน อำเภอกมลาไสยเกษตร อำเภอกมลาไสย องค์การบริหารส่วนตำบลโพนงามหรือเพิ่มหุ้นเพื่อระดมทุนจากสมาชิกในกลุ่มมากที่สุด รองลงมา คือ กลุ่มควรมีแนวทางในการบริหารจัดการความขัดแย้งที่ชัดเจน ผู้บริหารกลุ่มควรเปิดโอกาสให้สมาชิกเสนอแนะแนวทางเพื่อการพัฒนา กลุ่มอาชีพของตน มีการนำวัตถุดิบที่มีอยู่ในชุมชนมาสร้างมูลค่าเพิ่มให้ผลิตภัณฑ์ และกลุ่มอาชีพควรแสวงหาตลาดใหม่เพิ่มเติมอยู่เสมอ (สุนงศ์ลักษณ์ ตั้งปรัชญากุล, 2557)

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 1 ปัจจัยสู่ความสำเร็จธุรกิจชุมชนมีโอกาสที่จะพัฒนาอย่างยั่งยืน

จากองค์ความรู้สรุปได้ว่า ปัจจัยสู่ความสำเร็จธุรกิจชุมชนมีโอกาสที่จะพัฒนาอย่างยั่งยืนได้ด้วยกระบวนการเรียนรู้และการปรับตัวตามสถานการณ์ โดยเฉพาะด้านความต้องการของผู้บริโภค องค์กรต้องมีการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในด้านต่าง ๆ และกระบวนการผลิตที่มีคุณภาพ เช่น คือ การกำหนดความรู้เกี่ยวกับการกำหนดผลิตภัณฑ์ผ่านการคิดและตัดสินใจร่วมกันของสมาชิกกลุ่ม การแสวงหาความรู้ที่มาจากภายในกลุ่มและภายนอกเพื่อให้เกิดความรู้เฉพาะของกลุ่ม และนำไปสู่การแลกเปลี่ยนความรู้ เพื่อให้สมาชิกมีความรู้และทักษะในการผลิตมากขึ้น และเป็นการจัดเก็บความรู้ในตัวบุคคล และการถ่ายทอดความรู้หรือปราชญ์ชุมชนนั่นเอง

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การศึกษาครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาพัฒนาการเกิดกลุ่มอาชีพเพื่อธุรกิจชุมชนฯ 2) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาของกลุ่มอาชีพเพื่อธุรกิจชุมชนฯ และ 3) เพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมกลุ่มอาชีพเพื่อธุรกิจชุมชนฯ โดยใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นการศึกษาเอกสารและสัมภาษณ์การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ซึ่งเป็นตัวแทนกลุ่มน้ำมันไบบิวบกสตรีแม่บ้านไพร

เพหาญ และผู้ส่งเสริมกลุ่มน้ำมันไบบิวบกสตรีแม่บ้านไทรเพหาญ แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ประกอบด้วย 1) กลุ่มทำน้ำมันไบบิวบก และ 2) ผู้ส่งเสริมกลุ่มทำน้ำมันไบบิวบก จำนวนทั้งหมด 12 คน ซึ่งทั้งหมดเป็นผู้มีความรู้ในเรื่องแปรรูปน้ำมันไบบิวบก และผู้ส่งเสริมกลุ่มน้ำมันไบบิวบก มีระยะเวลา 5 ปีขึ้นไป โดยนำมาวิเคราะห์เชิงเนื้อหาและสรุปเป็นภาพรวม ผลการวิจัยพบว่า ด้านพัฒนาการการเกิดกลุ่มอาชีพเพื่อธุรกิจชุมชน มี 4 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นตอนก่อตัวของกลุ่ม 2) ขั้นตอนดำเนินการปฏิบัติ 3) ขั้นตอนการขยายตัวของกลุ่ม และ 4) ขั้นตอนความสามัคคี ด้านสภาพปัญหาของกลุ่มอาชีพเพื่อธุรกิจชุมชน มี 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการผลิต 2) ด้านบรรจุภัณฑ์ 3) ด้านการส่งเสริมการตลาด และ 4) ด้านการตลาด และด้านแนวทางการส่งเสริมกลุ่มอาชีพเพื่อธุรกิจชุมชน มี 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการผลิต 2) ด้านบรรจุภัณฑ์ 3) ด้านการส่งเสริมการตลาด และ 4) ด้านการตลาด ในด้านการอภิปรายผล พัฒนาการเกิดกลุ่มอาชีพเพื่อธุรกิจชุมชนฯ สภาพปัญหาของกลุ่มอาชีพเพื่อธุรกิจชุมชนฯ และแนวทางการส่งเสริมกลุ่มอาชีพเพื่อธุรกิจชุมชนฯ จากการศึกษาข้อมูลไม่พบบางงานวิจัยที่สามารถเปรียบเทียบกันได้โดยตรง แต่มีงานวิจัยที่ใกล้เคียงกัน ผู้วิจัยสรุปโดยรวมว่า องค์ประกอบที่สำคัญของธุรกิจชุมชน ประกอบด้วย ชุมชนเป็นเจ้าของ และผู้ดำเนินการผลผลิตมาจากกระบวนการในชุมชน การริเริ่มสร้างสรรค์เป็นนวัตกรรมของชุมชน ซึ่งมีฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นผสมผสานกับภูมิปัญญาสากลมีการดำเนินการแบบบูรณาการเชื่อมโยงกิจกรรมต่าง ๆ อย่างเป็นระบบและมีกระบวนการเรียนรู้เป็นหัวใจ ข้อเสนอแนะการดำเนินการวิจัย ได้แก่ 1) ควรศึกษาการพัฒนาบรรจุภัณฑ์สำหรับน้ำมันไบบิวบกของกลุ่มสตรีบ้านไทรเพหาญ หมู่ที่ 15 ตำบลท่าช้าง อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช 2) ควรศึกษาแนวทางการพัฒนาศักยภาพการดำเนินงานของกลุ่มสตรีบ้านไทรเพหาญ หมู่ที่ 15 ตำบลท่าช้าง อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช และ 3) ควรศึกษาแนวทางการถ่ายทอดภูมิปัญญาทำกรรมน้ำมันไบบิวบกของกลุ่มสตรี บ้านไทรเพหาญ หมู่ที่ 15 ตำบลท่าช้าง อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช

เอกสารอ้างอิง

- ขวัญฤดี ตันตระกูล. (2551). แนวทางการพัฒนาธุรกิจชุมชน. วารสารการพัฒนาท้องถิ่น, 3(1), 122-134.
- ชฎาพร ไชยศรี. (2552). กลยุทธ์การพัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชน แม่บ้านเกษตรกรบ้านผาซ้อง ตำบลห้วยส้ม อำเภอภูกระดึง จังหวัดเลย. ใน วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการและการประเมินผล. มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.
- ณัฐฐา พรอำนาจ. (2555). 49 สมุนไพรใกล้ตัว สารพัดรักษาโรค. กรุงเทพมหานคร: ณ ดา.

- ธนาวิทย์ บัวฝ้าย. (2563). ธุรกิจชุมชน: แนวทางในการพัฒนาชนบท. เรียกใช้เมื่อ 9 มกราคม 2563 จาก <http://www.hu.ac.th/academic/article/Mk/Business%20community.html>
- นฤมล พึ่งกิจ. (2559). การพัฒนากลุ่มอาชีพสู่การเป็นวิสาหกิจชุมชนในเขตเทศบาลตำบลพุเตย จังหวัดเพชรบูรณ์. วารสารวิจัยราชภัฏพระนคร สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 11(2), 201-214.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาการพิมพ์.
- สุนงค์ลักษณ์ ตั้งปรัชญากุล. (2557). แนวทางการพัฒนากลุ่มอาชีพชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลโพรงงาม อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์. GRADUATE STUDIES JOURNAL, 11(53), 125-132.
- อภิสร่า ชุ่มจิตร. (2557). การพัฒนาศักยภาพการจัดการธุรกิจชุมชน กรณีศึกษา: ตำบลคลองเคียน อำเภอดงตาล จังหวัดมุกดาหาร. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต, 10(2), 94-139.
- Cronbach, L. J. (1990). Essentials of psychological testing (5th ed.). New York: Harper Collins Publishers.